

د م م امنیت شورا ته د یلدا رویان وینا

د افغانستان په اړه د ملگرو ملتونو د امنیت شورا غونډه

د ۲۰۲۲، کال د جون ۲۳مه

ښاغلی رییس، جلالتمابانو او د مدني ټولني همکارانو!

زه د یوه داسې وطن یم چې تر شپږمه ټولگې پورته پکې نجونې د زده‌کړو حق نه لري او د نړۍ پر مخ د ښځو

لپاره تر ټولو ناوړه وطن بلل کېږي. زه یلدا روان یم او د افغانستان یم!

زه د همدې وطن د ښځو د حقونو لپاره کار کوم.

دلته د ښځو د بشري سازمان (VOICE Amplified) استازیتوب کوم او په دې سربېره، د افغان مېرمنو لپاره د

عدالت غوښتنې د گروپ بنسټ اېښوونکې غړې یم.

نن بیا راباندې د غم ورځ ده، ځکه د هېواد په دوو ولایتونو کې مې خلک د زلزلې له امله تر خاورو لاندې شوي،

مور دغه درد ډېر لیدلی، مور ډېر ځله په یوه ورځ کې ډېر شمېر قبرونه کیندلي.

ښاغلی رییس!

افغان مېرمنو تاسې ته له وړاندې خبرداری درکړی و چې طالبان درواغ وايي چې گواکې د ښځو حقونو ته

درناوي لري، اما تاسې دغه خبرداری بابېزه وباله او دا دی اوس مور مېرمنې ستاسې او دلته د ناستو کسانو د

همدې بې‌غوري لور تاوان پرې کوو او یو بېخي ناوړه حالت تېروو.

اوسنی ناوړین

له هغې ورځې چې طالبانو افغانستان اشغال کړی، مور تر بدو بترې ورځې وینو، له خپلو بشري حقونو بې

برخې شوې یوو، پر مېرمنو پرله‌پسې ظلمونه شوي، لورې ځپلې دي او له طالبانو وېره د دې لامل شوې چې

مدني فعالانو او خبریالانو خپل فعالیتونه درولي.

طالبانو له تېر اگست راهيسې تر اوسه پورې يوازې د بنځو پر ضد تر دېرش زيات فرمانونه صادر کړي چې يوازې د گوتو په شمار يې نړيوالو رسنيو خپاره کړي، پاتې نور يې يوازې پر مور عملي شوي او نړۍ نه ده را خبره شوې.

طالبانو دغه ټولو فرمانونو پر مور په جبر تپلي، يوازې يوه بېلگه يې دلته يادوم!

په همدې تېر اپرېل کې طالبانو په مزار شريف کې يوه ځوانه دايي په شکنجو ووژله. غبرگې پښې يې ځنې پرې کړې، په چرو يې ووهله او بيا يې دوولس ډزه ويشتې وه، دا ځکه چې بنځه وه او بيا په بنځو کې هزاره مېرمن وه، اما افغانې مېرمنې بيا هم د جبر پر وړاندې ودرېدې او د سر په بدل يې د خپلو بشري حقونو په دفاع کې خپل غږ اوچت وساته.

طالبانو په دې سربېره، سلگونه پخواني حکومتي چارواکي او هر هغه څوک چې د دوی د جبر پر وړاندې درېدلي په نښه کړي، شکنجه کړي او يا وژلي دي.

په پنجشېر، بغلان، او تخار کې د تاجکانو په بېرحمي نيول، وژل، ځورول او له خپلو کورونو شړل لا هم روان دي.

د روان کال د جون په لسمه، طالبانو په پنجشېر کې د زمان الدين په نامه يو تاجک زده کوونکی او د هغه ورور ونيول. له دوی څخه يې د مقاومت د جبهې په اړه مالومات غوښتل، خو هغوی چې مالومات نه لرل، له يوه يې غوږونه پرې کړل، په سترگو يې وويشت او بيا يې له غره وغورځاوه، دا بل ورور يې هم ور وواژه.

دغه د طالبانو اصلي خپره ده او په همدې حالت له تاسې مشروعيت او په رسميت پېژندل غواړي!

د روان کال له مارچ راهيسې کوچيانو پر هزاره افغانانو په بهسودو، مالستان، جاغوري او شيخ علي ولسواليو کې گڼ بریدونه کړي چې د ځايي فعالانو د راپورونو پر بنسټ، ۳۱ کسانو ته پکې مرگ ژوبله اوښتې، سلگونه کورونه سوځول شوي، ۲۱ کسان برمه نيول شوي او د ځينو مړی ژوندی نه دی مالوم.

يوازې په تېر اپرېل کې پر هزاره افغانانو ۸ چادونې وشوې، د ملگرو ملتونو سياسي استازولي (يوناما) د دغو بریدونو په غندلو کې حتا د قربانيانو مليت هم ياد نه کړ، ښايي دا به ورته بابيزه ښکارېده.

زه له امنيت شورا غواړم چې دغه وژنې دې، نسل وژنه وبولي، ځكه دغه ټول جرمونه په كلي يا جزيي توگه د يوه ملت، توکم، نژاد او مذهبي ډلې د له منځه وړولو لپاره شوي - يا تاسې وواياست، څومره نور هزاره افغانان بايد ووژل شي؟

د روان ناورين په حل کې د يوناما رول

په تېره مارچ مياشت کې امنيت شورا د يوناما د ماموريت په غځولو او د بنځو او نجونو د حقونو په گډون، انساني حقونو ته په لومړيتوب ورکولو مهم گام پورته کړ. که څه هم يوناما په تېر کې زموږ لپاره ناکاميا به وه؛ خو اوس دا تمه شته چې د افغانانو د حالت بڼه کېدو لپاره، ارزښتناکې اسانتياوې برابرې کړي. يوناما تر اوسه د دغو ټولو بشري سرغړونو، جرمونو او قتلونو چې ما يې يادونه وکړه، علني راپور نه دی ورکړی او حتا د ۲۰۲۱ له جولای راهيسې يې د ملکي کسانو د خونديتوب کوم راپور هم نه دی تر سترگو شوی. په دې سربېره، په زياتو پېښو کې يوناما د مرگ ژوبلې شمېرې ټيټې ښوولې دي.

د بېلگې په توگه يوناما په تېرو پنځو مياشتو کې د مقاومت له ملي جبهې سره د تړاو په تور د لسو کسانو د ناقانونه وژنې په اړه راپور ورکړی، خو د سيمې خلکو يوازې په تېرو دوو اوونيو کې د پنجشېر په سيند کې لس مړي موندلي دي.

په دې سربېره اوس ډېری افغانان په دې باور دي چې يوناما له طالبانو سره د کار کولو په بهير کې بې پلوي نه ده ساتلې او د هغوی پر ظلمونو يې پرده اچولې ده. يوناما بايد ژر تر ژره خپل علني راپورونه په منظم ډول له سره پيل او په خپلو ټولو راپورونو کې د مالوماتو د کره والي او امانتداري اصل ته پام وکړي او د هېواد وضعیت پکې رښتيني وړاندې کړي.

موږ لا هم د افغانانو، طالبانو او نړيوالې ټولنې تر منځ، د ټول شموله خبرو اترو په برخه کې د يوناما چندان رغنده هڅې نه دي لېدلې چې افغانستان د سولې په لور بوځي.

يوناما ته ښايي چې د افغانانو د باور د بېرته تر لاسه کولو لپاره په راتلونکي سياسي بهير کې نه يوازې له طالب مشرانو سره ښکېلتيا، بلکې د افغان مېرمنو بېلابېلو بنسټونو او بهر مېشتو سياسي څېرو گډون ته لومړيتوب ورکړي.

یوناما مسوولیت لري چې په ټول هېواد کې، د ټولو افغانانو لپاره له تبعیض پرته د بشري مرستو همغږي وکړي.

طالبان لا هم د بشري مرستو په وېش کې د لاسوهنې هڅې کوي او غواړي چې یوازې خپلو پلویانو او سیمو ته بشري مرستې ورسوي، حال دا چې د ښځو په سرپرستي کورنۍ او منزوي قومي ډلې له دغو مرستو بې برخې دي.

دا هغه څه دي چې ثابتوي بشري حقونو ته احترام او بشري مرستې یو تر بل مهمې دي.

که یوناما د بشري مرستو د لېږد په برخه کې د حساب او روڼوالي په تضمین کې پاتې راشي، طالبان به په همدې مرستو خپلو ترهگرېزو فعالیتونو ته دوام ورکړي.

ښاغلی رییس!

که څه هم د افغانستان مدني ټولنې د دې شورا پر ژمنو سختې بې باوره شوې؛ خو بیا یې هم پیغام یې دا دی چې د طالبانو د تشدد او جبر غندنه هله په درد خوري چې عمل هم ورسره ملگری شي.

اوس یوازې د افغانستان امنیت او ټیکو له گواښ سره نه دي مخ، بلکې د طالبانو واکمني به زموږ هېواد یو ځل بیا د ترهگرو په ځاله بدل کړي او ټول پوهېږو چې د ترهگرو فعالیتونه بیا یوازې زموږ د هېواد تر پولو محدود نه پاتې کېږي.

زه له امنیت شورا څخه د لاندې گامونو پورته کولو غوښتنه لرم:

1. که په راتلونکيو ۶۰ ورځو کې د ښځو د حقونو برخه کې پرمختگ را نه غی، د طالبانو پر ټولو مشرانو، د ټولو بندېزونو معافیت ختم کړئ.

د دوشنبې په ورځ امنیت شورا د ۱۳ طالب مشرانو پر سفر د بندیز معافیت وغځاوه. له دغه معافیت څخه د سید احمد شهید خېل او عبدالباقي بصیر ایستل او د معافیت د مودې راکمول مثبت گام گڼو، خو د افغانستان مدني ټولنې په دې خواشینې دي چې امنیت شورا طالبانو ته لا کلکه گوتخنډنه نه ده کړې چې که له بشري حقونو سر غړوي، په راتلونکي کې به ورباندې د خبرو اترو ټولې دروازې تړل کېږي.

که افغانې ښځې په ازاده توگه نه شي گرځېدلای؛ نو طالبان ولې ازاد وگرځي؟

تاسې باید په راتلونکيو دوو میاشتو کې د ښځو د حقونو په برخه کې د طالبانو تگلارې او کړنلارې له نږدې وڅارئ. که طالبانو د نجونو پر زده کړو، د ښځو پر گرځېدو، جامو او کار کولو محدودیتونه لېرې نه کړل، یا یې د ښځو د حقونو په برخه کې نور محدودیتونه ولگول او د ښځو د حقونو اړوند یې خپل وروستي فرمانونه بېرته وا نه خیستل؛ نو تاسې هم باید د طالبانو د مشرانو پر سفر او شتمنیو بندیزونه جاري وساتئ.

تاسې باید د استخباراتو د عمومي مشر عبدالحق وثیق او د دفاع وزارت د مرستیال فضل محمد مظلوم معافیت هم ختم کړئ. دغه دواړه کسان د بشري حقونو د مدافعیانو او خبریالانو په نیولو، توقیف او ځپلو کې لاس لري.

2. له یوناما څخه وغواړئ چې د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د سرمنشي د نوي ځانگړي استازي له ټاکل کېدو سره سم، د ټول شموله او بین الافغاني مذاکراتو برابرولو ته لومړیتوب ورکړي.

د دوحې د پروسې، چې دې شورا هم تصویب کړې وه، لویه نیمگړتیا دا وه چې د مذاکراتو پر مېز یې افغانانو شتون نه درلود، نو د ټول شموله او بین الافغاني مذاکراتو غوښتنه د سولې لپاره یوازېنۍ گټوره لار ده. یوناما باید په دغه بهیر کې د ټولو افغانانو ترڅنګ، د ښځو او ټولو قومونو گډون یقیني کړي. د یوې خطرناکې او بې کفایتې زورواکې ډلې په لاس کې د افغانستان پرېښوول به دغه هېواد د تلپاتې بې وزلۍ او تشدد پر لور بوځي.

3. د ټولو هغو هڅو ملاتړ وکړئ چې طالبان د خپلو تېرو او روانو سرغړونو حساب ورکولو ته مجبوروي.

له افغانستان څخه د ځانگړي راپور ورکوونکي د ماموریت ملاتړ وکړئ او امکانات ورکړئ چې د هېواد ټولو برخو ته لاسرسی ولري. د حقیقت موندنې د ماموریت یا د بل کوم څېړنیز خپلواک مېکانیزم مرسته وکړئ چې په ټول هېواد کې، د هر چا له خوا چې وي، له بشري حقونو سرغړونې وڅاري، شواهد راټول کړي او راپور یې وړاندې کړي.

که امنیت شورا غواړي طالبان یا له بشري حقونو بل هر سرغړوونکی یې خبرې جدي وگڼي، نو د بنځو له حقونو د ملاتړ په برخه کې دي، له خپلو خبرو نه په شا کېږي.

له یومانا څخه د ورسپارل شوي ماموریت حساب و غواړئ او پر طالبانو د بنځو د حقونو په ننگه درانه بندیزونه ولگوئ.

د گوتو په شمېر افغان مېرمنو تشې ستاینې او جایزې ورکول ودرئ. د دغې شورا غړي هم په گډه او هم په تنهایی د پام وړ څه کولای شي. زه د یوې افغانې مېرمنې په توگه درڅخه د داسې گامونو پورته کول غواړم چې د مېرمنو په درد و خوري، چې زما د وطن هر افغان ته د هغه له گوتو وتلی کرامت او حق بېرته ورکړي.

ژوند ژوند